

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake zijn brief d.d. 18 september 2017 houdende Eritrese diasporabelasting in Europa.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Omtzigt

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de VVD-fractie danken het kabinet voor de brief en de betrokken onderzoekers voor het rapport. Zij hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het DSP-onderzoek «The 2% Tax for Eritreans in the diaspora» en de kabinetsreactie hierop. De leden delen de zorgen van het kabinet over de lange arm van Eritrea die ervoor zorgt dat Eritreeërs, vaak juist gevlucht voor het regime aldaar, hier alsnog onderdrukt worden. Over onder andere de genomen en voorgenomen maatregelen om dit daadwerkelijk aan te pakken, hebben de leden nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsbrief van 18 september 2017 en het DSP-rapport inzake het innen van diaspora-belasting door de Eritrese autoriteiten onder dwang en intimidatie van Eritreeërs in Nederland. De aan het woord zijnde leden maken zich grote zorgen over deze praktijken, achten dit onacceptabel en zijn van mening dat hiertegen opgetreden moet worden. Zij hebben hierover nog enkele vragen aan het kabinet.

Het DSP-rapport

Voor wat betreft de representativiteit van het rapport wordt aangegeven dat enerzijds er een substantieel hoger aantal Eritreeërs geïnterviewd zou moeten worden om tot een representatief onderzoek te komen, en dat anderzijds dat de individuele casuïstiek meestal niet geëxtrapoleerd kan worden tot een objectief verifieerbaar beeld. Hoe verhoudt het één zich tot het ander, vragen de leden van de VVD-fractie zich af. Waarom is er dan toch gekozen voor een beperkt aantal interviews? Welke alternatieve of extra onderzoeksmethoden zouden nodig zijn voor een representatief beeld? Welke waarde hecht het kabinet dan ook aan dit onderzoek?

De leden van de VVD-fractie zijn tevens benieuwd hoe het kabinet de reactie van de Eritrese regering waardeert toen zij te kennen hebben gegeven niet mee te willen werken met het onderzoek. Evenals de uitblijvende reacties van de benaderde Eritrese ambassades. Waarom heeft het kabinet gemeend hier geen (tegen)reactie op te plaatsen? Hoe apprecieert het kabinet het feit dat Eritrea het verzoek om informatie als vijandig en provocerend ervaart? Van een dialoog op gelijkwaardige voet lijkt volgens de leden van de VVD-fractie geen sprake. Is dit geen extra reden om met minder vrees voor het behoud van de diplomatieke relaties Eritrea tegemoet te treden, zo vragen zij zich af?

Hoe kan het, vragen de leden van de VVD-fractie zich af, dat Eritrese ambassades eerder lijken te fungeren als partij- en belastingkantoor, dan ambassade? Dit gezien het feit dat het lokale hoofd van de People's Front for Democracy and Justice (PFDJ) feitelijk de scepter zwaait en doorgaans geen diplomaat is. Is het kabinet het met de leden van de VVD-fractie eens dat dit weinig te maken lijkt te hebben met diplomatieke betrekkingen, maar eerder het maximaal faciliteren van de lange arm van Eritrea en daarmee ook haar infrastructuur rondom de heffing en inning van de diaspora belasting in de lucht kan houden? Achten het kabinet het als een rechtmatige taak van een ambassade om belasting te innen? Zijn er voorbeelden van andere ambassades met een soortgelijke modus operandi als de Eritrese? Hoe verhoudt dit zich tot de internationale diplomatieke rechtsbeginselen?

De heffing van de 2% diasporabelasting door het Eritrese regime gaat volgens de onderzoekers gepaard met een reeks van intimiderende en bedreigende maatregelen die invloed hebben op de mogelijkheid om te reizen, de rechtszekerheid van familieleden in Eritrea en het gebruik maken van diensten zoals het sturen van geld ter ondersteuning van familieleden in Eritrea. Is het kabinet bekend met deze intimiderende maatregelen? Is het kabinet van oordeel dat deze gang van zaken kan worden gekwalificeerd als afpersing? Welke maatregelen neemt het Nederlandse kabinet om staatsburgers en statushouders van Eritrese afkomst te beschermen tegen afpersing in het kader van de heffing en inning van de 2% diasporabelasting? In een eerder stadium werd door het kabinet aangegeven de optie van een (laagdrempelig) meldpunt te onderzoeken. Wat is hier de stand van zaken van, vragen de leden van de VVD-fractie zich af.

Het rapport beschrijft de (onduidelijke) juridische basis waarop de Eritrese diasporabelasting geheven wordt. Tevens wordt aangegeven dat, hoewel in principe er een internationale juridische basis lijkt voor een staat om belasting te heffen bij haar onderdanen in het buitenland, hier de omstandigheden daar vraagtekens bij zetten. Het rapport verwijst daarbij naar de IBFD. Is deze diasporabelasting rechtmatig volgens de regels van het internationaal belastingrecht? Is er gezien de beschreven juridische onduidelijkheid in het rapport niet voldoende grond om deze belasting als niet rechtmatig aan te merken, zo vragen de leden van de VVD-fractie zich af? Temeer omdat zij eerder aangegeven hebben het volstrekt onbegrijpelijk te vinden dat Nederlands gemeenschapsgeld via deze diaspora belasting in Eritrea terecht komt, omdat een groot deel van de Eritreeërs in Nederland afhankelijk is van de bijstand.

In het rapport wordt verwezen naar de afweging van Prof. Nollkaemper (2016), waarin duidelijke criteria gegeven worden waaraan een belastingheffing onder diaspora door Eritrea zou moeten voldoen in het licht van internationaal recht (inclusief de resoluties van de VN veiligheidsraad). Welke conclusies trekt het kabinet met betrekking tot deze criteria in relatie tot de modus operandi van de 2% belastingheffing op basis van wat er nu bekend is over deze heffing?

De leden van de SP-fractie merken op dat in het onderzoek een voorbehoud wordt gemaakt vanwege het beperkte aantal Eritreeërs waarmee men heeft gesproken. Zij lezen echter ook dat op het gebied van kwalitatief onderzoek wel een groot aantal internationale experts geraadpleegd is en er een uitgebreid literatuuronderzoek over de diasporabelasting heeft plaatsgevonden. Wat is de appreciatie van het kabinet met betrekking tot het onderzoek en kan zij per bevinding aangeven of het beperkt aantal geïnterviewde Eritreeërs van invloed hierop wordt geacht? Is het kabinet voornemens vervolgonderzoek te laten verrichten onder een groter aantal Eritreeërs?

De leden van de SP-fractie lezen dat de gevolgen van niet-betaling kunnen worden beschouwd als vormen van dwang die worden uitgeoefend tegen personen in Nederland en Europa en tegen familieleden in Eritrea. Elders kan worden gelezen dat onder internationaal recht de inning van diasporabelasting onder dwang of intimidatie niet is toegestaan. Biedt dit voldoende juridische basis om de diasporabelasting in zijn geheel te verbieden? Zo nee, wat is er qua wetgeving voor nodig dit alsnog te realiseren en is het kabinet bereid hier vervolg aan te geven?

De leden van de SP-fractie constateren dat volgens het onderzoek de mate van politieke belangstelling van invloed is op de werkwijze rondom de diasporabelasting in het betreffende land. Kan geconcludeerd worden dat

hoe dichterbij de politiek erop zit, des te minder het voorkomt? Hoe doet Nederland het in vergelijking met de overige onderzochte landen? Welke lessen trekt het kabinet hieruit voor het eigen beleid? Geeft deze internationale vergelijking nog aanleiding voor de betreffende landen om de samenwerking in de strijd tegen de lange arm van Eritrea te intensiveren?

De leden van de SP-fractie lezen dat belastingbetaling wordt afgedwongen door het weigeren van met name consulaire diensten. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om ervoor te zorgen dat Nederlanders van Eritrese afkomst minder afhankelijk worden van Eritrese ambassades voor consulaire diensten? Erkent het kabinet dat dit het Eritrese regime een belangrijk middel voor het onderdrukken uit handen zal nemen?

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de aanbevelingen van het DSP-rapport «The 2% Taks for Eritreans in the diaspora». De DSP-groep stelt onder andere dat «vanwege de afwezigheid van een geldige Grondwet en een legitieme wetgevende macht in Eritrea er geen juridische basis is voor de heffing van de diasporabelasting». Deelt het kabinet deze conclusie? Waarom wel of waarom niet?

De leden van D66-fractie lezen in het genoemde rapport dat (nog steeds) sprake is van het innen van diasporabelasting door de Eritrese autoriteiten onder dwang en intimidatie in Nederland, en de negatieve gevolgen voor de integratie van deze bevolkingsgroep in Nederland, door de sterke greep die de Eritrese autoriteiten op de Eritrese diaspora behoudt. Dit lezen de aan het woord zijnde leden ook al in een eerder rapport van de DSP-groep, uit 2016. Naar aanleiding van dit eerdere rapport nam het kabinet al enkele maatregelen, beschreven in de kabinetsbrief van 15 december 2016, waaronder het stimuleren van Eritreeërs in Nederland om aangifte te doen. Is het aantal aangiftes sindsdien gestegen? Zo ja, op welke wijze heeft de politie hier gevolg aan gegeven? Kan het kabinet in deze context toelichten hoe «alertheid en bewustzijn bij de politie» bevorderd wordt op het moment dat Eritreeërs aangifte doen of signalen melden? Op welke wijze wordt hier binnen het politiekorps aandacht aan gegeven?

In dit verband lezen de leden van de D66-fractie dat sinds 16 oktober 2016 vordering van diasporabelasting door Eritrea verboden is wanneer deze gepaard gaat met fraude, dwang, afpersing en andere strafbare feiten (Stcr. 2016, nr. 58321). Het Openbaar Ministerie kan sindsdien overgaan tot vervolging naar aanleiding van dit strafbare feit. Hoe vaak heeft het OM naar aanleiding hiervan vervolging ingesteld?

Ten slotte lezen de aan het woord zijnde leden dat de vordering van diasporabelasting door Eritrea tevens verboden is wanneer de geïnde belasting wordt gebruikt voor specifieke militaire doeleinden¹. Heeft het kabinet er enig zicht op of dit plaatsvindt? Op welke wijze wordt hier onderzoek naar gedaan? Hoe vaak is naar aanleiding hiervan overgegaan tot vervolging door het OM?

De VN-appreciatie van de diasporabelasting

De Somalia-Eritrea Monitoring Group (SEMG) doet geen uitspraken over de juridische basis van de diasporabelasting, zo lezen de leden van de VVD-fractie. Echter adviseerde de SEMG de VN-lidstaten in 2013 reeds om

¹ Kamerstuknummer 22 831, nr. 125, 5.

via de eigen nationale politiediensten de inning een halt toe te roepen. Welke ruimte ziet het kabinet om hier ook daadwerkelijk invulling aan te geven?

Is het kabinet het niet met de leden van de VVD-fractie eens dat het «aan de kaak blijven stellen» van de onwenselijkheid van de belasting, gezien het effect op de Eritrese diaspora evenals de Nederlandse samenleving, niet voldoende is? Ondanks het feit dat het genoemde voorbeeld van Canada – waarna na ingrijpen van de overheid op de personeelscapaciteit van de ambassade de inning van de belasting in verborgenheid werd voortgezet – dit geen reden mag zijn om af te zien van ingrijpen? Wat is er volgens het kabinet nodig, naast de reeds genomen maatregelen, nationaal of in internationaal verband, om de inning van de diasporabelasting definitief een halt toe te roepen? Overweegt het kabinet maatregelen, in voorbereiding op het lidmaatschap van de VN Veiligheidsraad, ter uitvoering van de resoluties die de internationale gemeenschap oproepen tot het stopzetten van de heffing en inning van de diasporabelasting door Eritrea in de lidstaten? Is het kabinet bereid, ondanks het ontbrekende gevoel van urgentie en prioriteit onder de relevante EU-lidstaten, dit onderwerp actief te blijven agenderen? Temeer gezien de bevindingen van onderhavig onderzoeksrapport.

De leden van de SP-fractie merken op dat resolutie 2023 (2011) van de VN Veiligheidsraad lidstaten gebiedt om alle personen ter verantwoording te roepen die zich schuldig maken aan het gebruik van afpersing en andere illegale methoden bij de inning van de diasporabelasting. Hoe vaak en op welke wijze heeft het kabinet hier uitvoering aan gegeven? Wat was hiervan het resultaat en wat zijn mogelijke vervolgstappen indien het gewenste resultaat uitblijft? Hoe geven de andere onderzochte landen invulling aan de betreffende VN-resolutie? Kunnen hieruit lessen worden getrokken?

Maatschappelijke gevolgen van de Eritrese diasporabelasting in Nederland

Het kan wat de leden van de VVD-fractie betreft niet zo zijn dat Eritreeërs die stellen te vluchten voor het Eritrese regime, in Nederland voor datzelfde regime niet veilig zijn. Daarmee zijn de leden het eens met de stellingname van het kabinet dat het onacceptabel is dat zij middels de heffing en inning van de 2% diasporabelasting niet los kunnen komen van bovengenoemd regime. Uit angst voor gevolgen in Nederland, uit angst voor gevolgen voor familieleden in Eritrea of uit angst voor ontzegging van consulaire diensten. Daarnaast heeft wat de leden van de VVD-fractie betreft deze diaspora belasting niet alleen een te groot aandeel in het gebrek aan integratie en participatie van Eritreeërs in Nederland, het is ook onbestaanbaar gezien bovenstaande dat Nederlands belastinggeld via een omweg terecht komt bij de Eritrese regering. Is het kabinet het eens met de leden van de VVD-fractie dat gezien het grote aandeel van Eritreeërs die in Nederland een beroep doen op de bijstand, het onwenselijk is dat dit geld terecht komt bij een regime waarvoor mensen op de vlucht slaan? Welke acties is het kabinet voornemens te nemen ter voorkoming van het feit dat in ieder geval geen Nederlands belastinggeld wordt doorgesluisd? Uiteraard met als uiteindelijke inzet dat er in zijn geheel geen belasting meer wordt geheven binnen de Eritrese diaspora in Nederland.

De leden van de SP-fractie begrijpen uit het onderzoek dat de combinatie van de diasporabelasting, de hoge bijstandsafhankelijkheid en eventuele overige afdrachten de financiële positie van Nederlanders met een Eritrese achtergrond ernstig kan benadelen en daarmee ook de participatie in de samenleving. De leden vragen het kabinet welke «overige

afdrachten» hiermee worden bedoeld. Tot welk percentage van het inkomen kunnen de diasporabelasting en overige afdrachten samen oplopen? Kan het kabinet hier de Kamer een overzicht van doen toekomen?

Reactie van het kabinet en (voor)genomen maatregelen

De leden van de SP-fractie merken op dat het kabinet diverse maatregelen heeft getroffen dan wel voorgenomen is te gaan treffen, om de diasporabelasting aan te pakken. Recente voorvallen zorgen er echter voor dat de leden twijfelen of deze maatregelen afdoende zijn. De leden doelen hierbij op de voorgenomen bijeenkomsten in Veldhoven en Rijswijk eerder dit jaar. Alhoewel ook het onderhavige onderzoek andermaal aantoont dat culturele evenementen door het regime worden misbruikt om belasting te innen en dat vooraf bekend was dat er hooggeplaatste personen van het Eritrese regime aanwezig zouden zijn, was het aanvankelijk niet mogelijk de bijeenkomsten te verbieden. Kan het kabinet uitleggen waarom ondanks dat het innen van diasporabelasting onder dwang verboden is, het niet mogelijk is bijeenkomsten die juist dit doel dienen, te verbieden?

De bijeenkomst in Veldhoven werd uiteindelijk verboden door de burgemeester omwille van de openbare orde en veiligheid. Onterecht bleek uit een uitspraak van een onafhankelijke bezwarencommissie. De leden van de SP-fractie vragen het kabinet naar haar reactie op deze uitspraak. Hebben de bezwaarmakers inmiddels ook de gang naar de rechter gemaakt? Zo ja, wanneer verwacht men de uitspraak? Wat zullen de gevolgen zijn wanneer ook een rechter zich uitspreekt tegen het op deze grond verbieden van dergelijke bijeenkomsten? Welke instrumenten zijn er dan nog wel? Is het mogelijk om het onder dwang innen van belasting «op heterdaad» te constateren en zo ja, hebben politie en OM hiervoor de kennis, kunde en capaciteit?²

Volgens de leden van de D66-fractie is het van belang het vertrouwen van de Eritrese gemeenschap in de Nederlandse overheid te vergroten. Het is immers niet onbegrijpelijk dat deze migranten, die gevlucht zijn voor het regime in hun thuisland, van nature weinig vertrouwen in autoriteiten stellen. Het is juist daarom van belang dat zij overtuigd worden van vertrouwen in de Nederlandse overheid en politie en derhalve aangifte durven te doen. Op welke wijze zet de Nederlandse overheid zich in om dit vertrouwen te versterken? In hoeverre komt dit aan bod in de opgestelde Handreiking³, waarin aanknopingspunten staan voor Gemeenten om de Eritrese gemeenschap te helpen met integreren? Welke verbeteringen zijn zichtbaar naar aanleiding van het gebruik van de Handreiking?

Tegelijkertijd vragen de aan het woord zijnde leden zich af waarom wordt afgezien van een Centraal Meldpunt voor Eritreeërs om problematiek rondom dwangmatige belastinginning te kunnen melden. De leden ondersteunen de oproep om de aangiftes te verhogen, maar kunnen zich voorstellen dat voor deze specifieke bevolkingsgroep de mogelijkheid om dergelijke problemen *anoniem* te kunnen melden belangrijk is. Ook het DSP-rapport beveelt dit aan. Waarom ziet het kabinet een Centraal Meldpunt dan toch als geen toevoeging op bestaande maatregelen?

De leden van de D66-fractie hebben ten slotte vragen over de diplomatieke inspanningen rondom het tegengaan van het innen van Eritrese

² Bericht Omroep Brabant, «Verbod van Eritrese bijeenkomst na rellen was niet terecht», d.d. 21 september 2017.

³ <https://www.kis.nl/publicatie/handreiking-voor-ondersteuning-van-eritrese-nieuwkomers-bij-hun-integratie>.

diasporabelasting onder dwang. De leden zijn op de hoogte van de dubieuze rol die de Eritrese ambassade hierin speelt. De aan het woord zijnde leden lazen in de kabinetsbrief van 15 december 2016 (22 831, nr. 125) dat Minister Koenders de zorgen zoals verwoord in de motie Azmani/Sjoerdsma (22 831, nr. 109) aan zijn Eritrese ambtsgenoot heeft overgebracht «en hem onder meer verzocht de heffing van de diasporabelasting in Nederland een halt toe te roepen». Minister Saleh nam hier volgens het kabinet goede nota van. Kan het kabinet toelichten hoe hieraan vervolg is gegeven? De leden van de D66-fractie hebben na het lezen van beide DSP-rapporten de indruk dat de onwenselijke praktijken rondom het innen van diasporabelasting door Eritrese autoriteiten onder dwang nog niet afgenomen zijn. Is het kabinet dit met de leden van de D66-fractie eens? Kan het kabinet aan de hand van het toe- of afgenomen aantal aangiftes en beide DSP-onderzoeken onderbouwen waarom wel of waarom niet?

Indien dit niet het geval is, oftewel deze onwenselijke praktijken rondom de belastingheffing door de Eritrese autoriteiten nog steeds gaande zijn, hoe is het kabinet van plan de aangenomen motie-Azmani-Sjoerdsma (22 831, nr. 109) uit te voeren? Is het kabinet het in deze context met de genoemde leden eens dat aangezien deze motie meer dan een jaar geleden is aangenomen, de Eritrese autoriteiten voldoende tijd hebben gehad hun praktijken stop te zetten, zoals door Minister Koenders aan Minister Saleh is gevraagd?